

L'Esquella de la Torratxa

Any XLI :: Número 2124

15 cèntims = Atrassats 30

Barcelona, 26 de Setembre de 1919

UN COMPETIDOR DE LA «MERCENETA»

Sant Amado, gloriós patró de Barcelona.

Vapors TAYÀ

Servei bisetmanal entre BARCELONA i GÈNOVA per vapors rapidíssims de gran luxe

VAPOR CAPITÀ REVUELTA

SORTIDES. — De Barcelona: Els dimecres a la 1 de la tarda. — De Gènova: Els dissabtes a la 1 de la tarda

Gran confort - Servei restaurant de primer ordre - Concert en els menjars - Perruqueria - Manicura - Quartos de bany, & &

VAPOR TERESA TAYÀ

SORTIDES. — De Barcelona: Els dissabtes a les 7 de la tarda. — De Gènova: Els dimecres a les 7 de la tarda

Per a informes dirigir-se a les oficines

FILLS DE JOSEP TAYÀ, S. en C.

Josep A. Clavé, 2. — Telèfons 841-A., 3026-A., 5506-A., 5507-A. — BARCELONA

EN MADRID: Conde Xiquena, 8

EN GÈNOVA: Carpi & Figli (Portici Vittorio Emanuele)

GRANS MAGATZEMS DAMIANS

EXPOSICIO I VENDA
DE DIFERENTS

Articles per a Col·legial

immens assortit en

Calçats per a senyora, cavaller i nen

Exposició de varis articles a preus reduïts

Important rebaixa

en articles de fi de temporada, Barrets, Vestits, Bruses, Bosses, Ombrel·les, Camiseria, Gèneres de punt, Vanos

Mobles de totes menes

Articles per a regals, viatge, camp, platja i sport, guants, perfumeria, juguets, etc.

NOTA. — Pròximament inauguració de noves seccions.

CAÇADORS!

Les millors espadenyes més ben construïdes, sòlides i còmodes, per a caça, camp i tennis, són les que fabrica la casa

BORNAS Hospital, 24, ent.
BARCELONA

Vendes al engròs i a la menuda - Expedicions a provincies

El mejor disolvente de los uratos
Asepsia de las vías urinarias
Ósticos nefríticos
Reuma articular
Nefritis
Rifas
Gota

UROMETINA

Se venden en:
LAMBLOTTE - Hexahidroxipropileno
PíDASE
folleto explicativo. Muestras a los señores médicos
Agte gen. S. NAVARRO
Rambla del Centro, 8 y 10 - Barcelona

BAZAR

— DE LA —

UNION

Útils per a escriptori
Tintes bones qualitats

Carrer Unió, 3
BARCELONA

SOLER Y TORRA GERMANS, Banquers

VALORS-GIROS
CANVI-CUPONS

Rambla d'Estudis, n.º 13 i Bonsucès, n.º 1

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Llibreria Espanyola-Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes., Estranger, 5

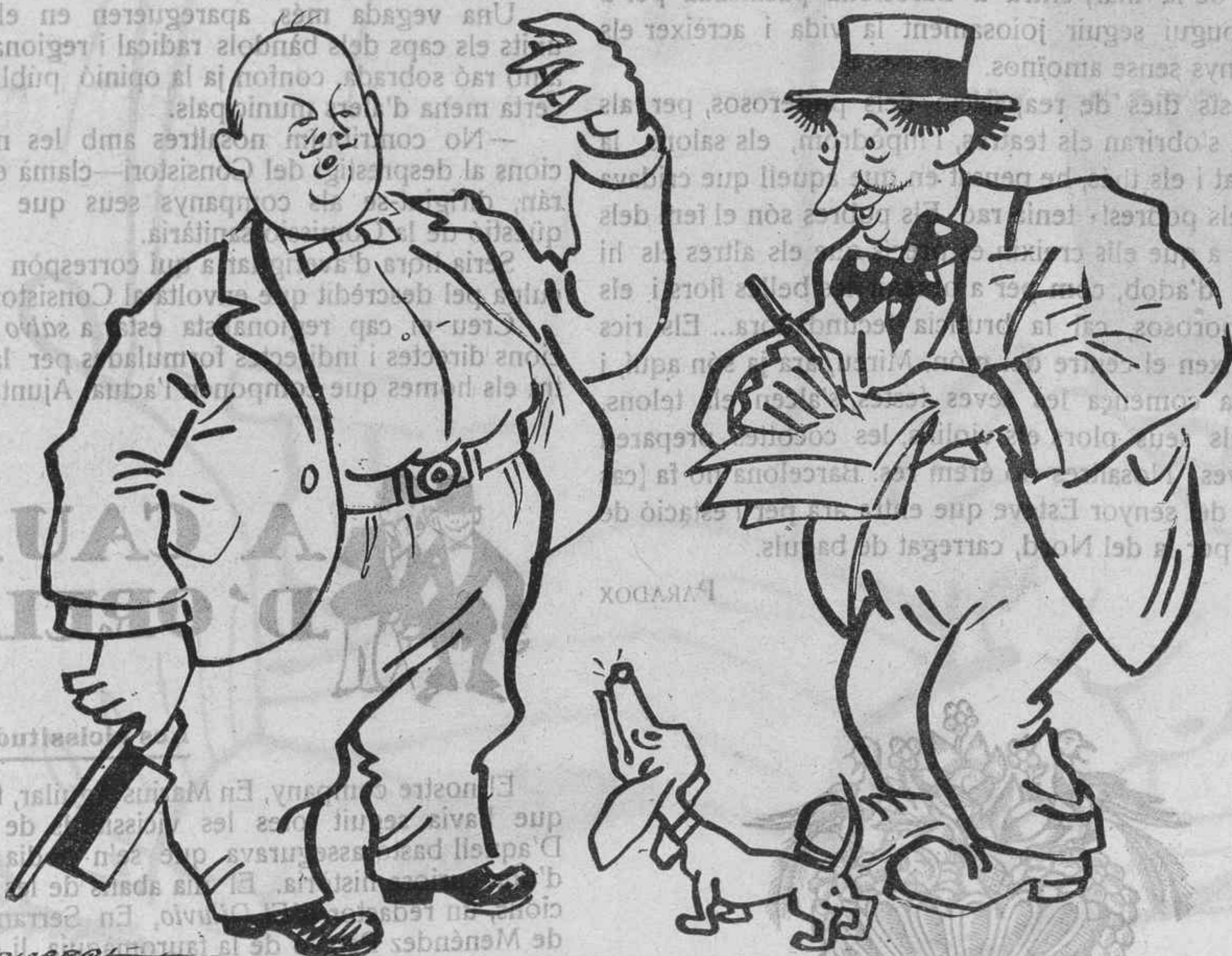
CRONICA

LA "RENTREE"

ARRIBEN aquests dies els trens plens de gentades blanques i florides. Els cotxes, els autos i els òmnibus les recullen i travessen la ciutat, curulls de baguls i de maletes. Sembla un èxode al·lègic, una mobilització cap endins, com si arreu de Catalunya una sèrie de senyors Bastides haguessin organitzat viatges col·lectius a Barcelona. Es la «rentree». Els rics tornen de l'estiu.

Veient-los, he pensat que el ric, pel sol fet d'ésser-ho, és un sobrehome. Abans dèiem que els rics vivien la vida que nosaltres escrivíem i imaginàvem. Per a ells els viatges exòtics, per a ells les dones sumptuoses, per a ells els mobles deliciosos, per a ells els menjars i les libacions celestials. I l'art? També l'art és d'ells. Per a les seves habitacions les teles, per als seus jardins les estàtues, per a les seves hores de repòs recreatiu tota la literatura. Un ric té quelcom de divinitat. La natura crea els seus fruits i les seves bèsties per a profit dels homes, i els homes, els manuals i els savis, laboren per als rics. Els manuals li donen i li conserven la riquesa i els savis els medis per a aplicar-la. Heu's aquí una invenció qualsevol, mecànica o química. El ric la recull i és per a ell una comoditat o una utilitat més. Els grans homes li fan la vida fàcil i placèvola. La ciència, aqueixa ciència amb la qual s'omplen la boca els pobres en els seus mítings i en

L'INTERVIU AMB EL «NOUVEAU RICHE»

—Com he guanyat tants diners, vol sapiguer?... I perquè ho vol sapiguer?...
—Perquè vui escriure un llibre titulat *El robo legal*, que'm penso que's vendrà molt.

els seus diariots socialistes, és una minyona més del servei dels rics.

Veieu ara... El mar s'avalota i es refreda; damunt els pobles cau la pluja impetuosa del setembre; les boires llencen pels camps les seves processons fantasmals, i els arbres groguegen i se despullen batuts pel vent. El ric ha de tornar a ciutat. Però la ciutat no havia tingut repòs estiuenc. Patia l'estat de guerra, presenciava crims, s'esporugua davant de les vagues. L'estiu barceloní ens reservava als pobres totes les engúnies. Però els altres han de retornar a la ciutat i l'estat de guerra desapareix, s'acaben les vagues, surten els empresonats i l'armistici social se firma. Damunt de Barcelona se podrà obrir un arc de Sant Martí amb la inscripció evangèlica: Glòria a Déu i pau als rics. I per sota d'ell passarien els estiuejants joiosos.

La política, com la ciència, com tot lo humà i fins lo diví, perquè ja va dir En Rusiñol que els rics anaven al cel amb cotxe, s'emmotlla a la ventura dels propietaris i els compte correntistes. Treballem per a la humanitat—diuen els savis. I el ric, com el personatge d'Eça de Queiroz, posa la casa, com si tingués un majordom barreja d'enginyer i d'artista. Ho fem per la ciutat—assegueren els governadors i els ministres i els comitès. I l'estiuejant, fort, colrat, amb tot l'oxígen muntanyenc i tot el salitre de la mar, entra a Barcelona pacificada per a que ell pugui seguir joiosament la vida i acréixer els seus guanys sense amoïnos.

Aquests dies de reparació dels poderosos, per als quals ara s'obriran els teatres, l'hipòdrom, els salons, la universitat i els thés, he pensat en que aquell que cridava «morin els pobres!» tenia raó. Els pobres són el fem dels rics. Per a que ells creixin és precís que els altres els hi serveixin d'adob, com per a obtenir les belles flors i els fruits saborosos, cal la brutícia fecundadora... Els rics constitueixen el centre del món. Mireu, ara ja són aquí, i Barcelona comença les seves festes, s'alcen els telons, inicien els seus plors els violins, les cocottes preparen les alcoves. Nosaltres no érem res. Barcelona no fa [cas més que del senyor Esteve que entra ara per l'estació de França i per la del Nord, carregat de baguls.

PARADOX

MUNICIPALESCA

Qui pot tirar la primera pedra?

En la darrera sessió quedà la comissió sanitària municipal, de cos present. El fracàs dels regidors sanitaris, nomenats fa cosa de un any contra el parer i bona voluntat de bona part del Consistori, han evidenciat la seva ineptitud; han demostrat plenament, al menys, la seva insuficiència i la seva manca de preparació per a abordar els greus problemes qual solució se'ls encomanà.

Ha fracassat la Comissió sanitària, que ni ha fet res pràctic en el temps que ha vingut funcionant, ni ha respost a la confiança omnímoda, a la autoritat despòtica, de que els panegiristes la investiren.

Les quantitats posades a la disposició dels comissionats se troben a dos dits d'evaporar-se en atencions distintes per a les que sigueren dotades. Part del material adquirit per a fins exclusivament higiènics, ha sigut pagat a més del doble, o triple, del valor que realment té.

Ha evidenciat la Comissió sanitària no obeir a cap plan ni orientació. Estar mancada d'una direcció entesa. Servir, només, per a engolir les quantitats assignades per ella en el Pressupost, fent mans i mànegues en l'administració dels cabals. Els regidors que impugnàren el seu nomenament, han trobat en l'actuació dels comissionats el triomf fàcil i esclatant que el temps i els aconteixements els han proporcionat.

La ineptitud de la Comissió de sanitat donà lloc a un debat empenyadíssim.

Una vegada més, aparegueren en ell estretament units els caps dels bàndols radical i regionalista, als que, amb raó sobrada, confon ja la opinió pública al apreciar certa mena d'afers municipals.

—No contribuïm nosaltres amb les nostres acusacions al desprestigi del Consistori—clamà el senyor Durán, dirigint-se als companys seus que combatien la qüestió de la Comissió sanitària.

Seria hora d'averiguar a qui correspòn bona part de culpa pel descrèdit que envolta al Consistori.

Creu el cap regionalista estar a salvo de les acusacions directes i indirectes formulades per la opinió contra els homes que componen l'actual Ajuntament?

JUST

A CAU..... D'ORELLA

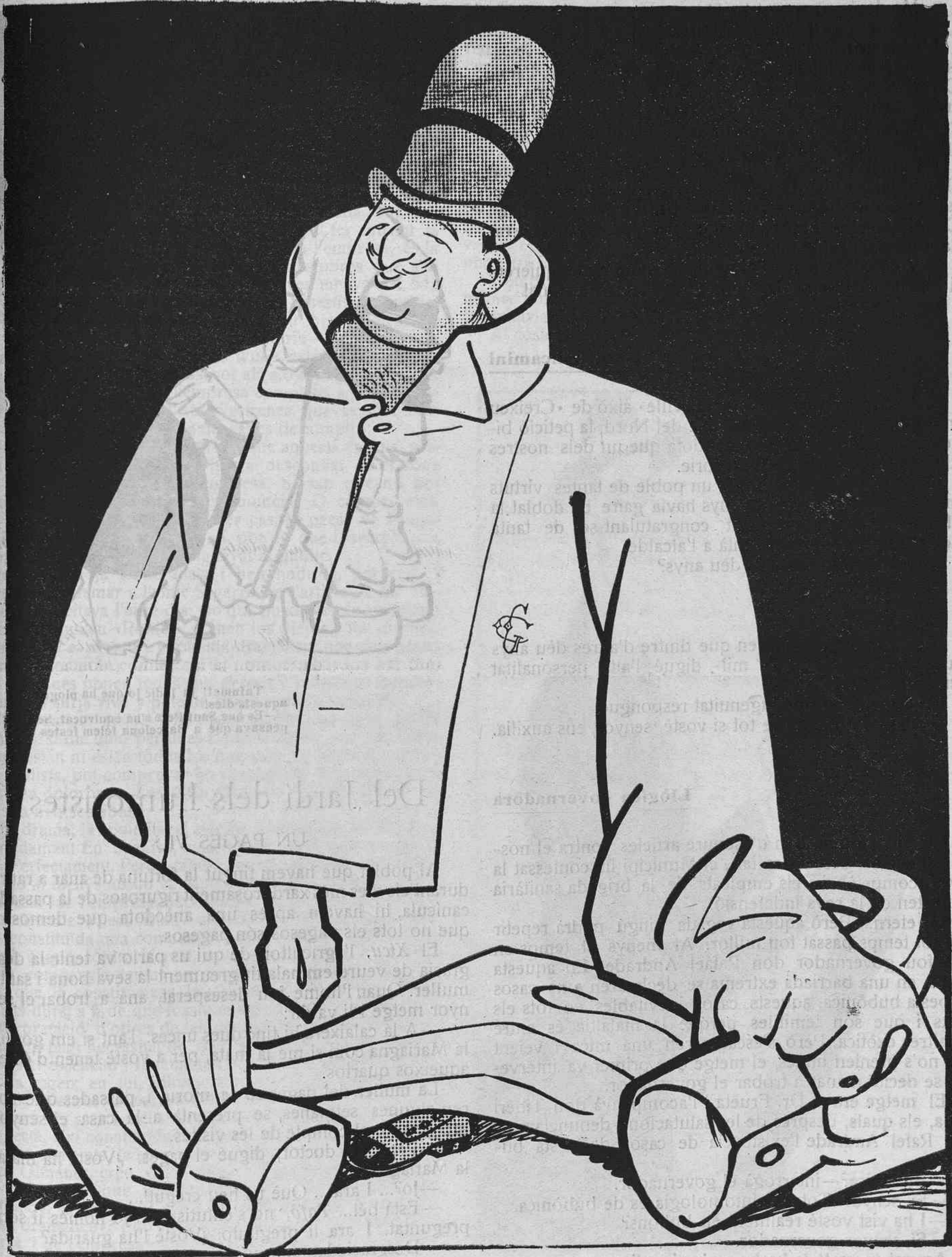
Les vicissituds d'un bastó

El nostre company, En Marius Aguilar, tenia un bastó que havia seguit totes les vicissituds de la seva vida. D'aquell bastó assegurava que se'n podia extreure més d'una curiosa història. El dia abans de les darreres eleccions, un redactor d'*El Diluvio*, En Serrano, una mena de Menéndez Pelayo de la tauromàquia, li digué:

—Si surt l'Alomar, què em pagueu?

—Tot lo que es pugui adquirir amb el capital de que avui, meitat de mes, dispo.

En Serrano, equànim, no acceptà.

LA CAMISA

—Naturalmente, como tiene once varas, pues...
me viene un poco ancha.

—Me donareu aquest bastó.

—Es un record sentimental, però serà vostre.

L'Alomar triomfà i el bastó fou de l'«Azares». L'«Azares», equivocadament, el canvià amb el d'un amic, l'amic «Cerrajillas». Aquest sofreix una ferida a la cama, i ja convalescent, necessita un bastó, veu el de l'amic, el prova i declarà que és el bastó més adequat per a ésser l'apoi de la seva convalescència.

I d'aquesta manera, el bastó d'En Marius, al costat del qual tantes diatribes s'han escrit contra toros i toreros, serveix de bàcul al torero ferit. Be és veritat que'l «Cerrajillas», és el més simpàtic dels toreros. El «Cerrajillas» és aquell que diu:

—Yo me encuentro muy bien aquí, y me quieren. Mi hija ha nacido en Barcelona. Pues ¡viva Cataluña!

Crescite et multiplicamini

A Barcelona, ho fem en «vaudeville» això de «Creixeu i multipliqueu-vos». En un poble del Nord, la petició bíblica la practiquen. Es una anècdota que un dels nostres estiuejants ens porta del Cantàbric.

Una alta personalitat visita un poble de tantes virtuts reproductores que en pocs anys havia gaire bé doblat la població. L'alta personalitat congratulant-se de tanta traça multiplicadora, preguntà a l'alcalde:

—Quants veïns ereu fa dèu anys?

—Dèu mil.

—I ara?

—Setze mil.

—Admirable i confio en que dintre d'altres dèu anys hauran arribat a trenta mil—digué l'alta personalitat somrient.

L'alcalde, amb tota ingenuïtat respongué:

—Així ho crec, sobre tot si vostè, senyor, ens auxilia.

Llògica governadora

Els diaris no acaben d'escriure articles contra el nostre lamentable servei sanitari, el Municipi ha confessat la seva incompetència; els empleats de la brigada sanitària protesten de la seva indefensió.

Lo etern... Però aquesta vegada ningú podrà repetir que tot temps passat fou millor. Al menys el temps en que fou governador don Rafael Andrade. En aquesta època, en una barriada extrema se declararen uns casos de pesta bubònica, aquests casos inevitables en tots els ports i que són terribles perquè la malaltia és entre nosaltres exòtica. Però s'escamparen una mica i veient que no's prenien mides, el metge que primer va intervenir, se decidí a anar a trobar el governador.

El metge era el Dr. Frueta i l'acompanyà don Tiberi Avila, els quals, després de les salutacions, denunciaren a don Rafel Andrade l'existència de casos de pesta bubònica:

—Bubònica?—interrogà el governador.

—Sí, senyor. Tota la sintomologia és de bubònica.

—I ha vist vostè realment els bubons?

—Sí, senyor governador.

Aquest se gratà la barba amb picardia.

—I vol dir, vol dir—digué—que no els hi hauran costat als malalts dues pessetes?

—Tafumet! Ja li dic jo que ha plogut aquests dies!

—Es que Sant Pere s'ha equivocat. Se pensava que a Barcelona fèiem festes.

Del Jardí dels humoristes

UN PAGES VIU

Al poblet que havem tingut la fortuna de anar a raure durant els dies més xardorosament rigurosos de la passada canícula, hi havem après una anècdota que demostra que no tots els pagesos són pagesos.

El Xicu, l'agricultor de qui us parlo va tenir la desgràcia de veure emmalaltir greument la seva bona i santa muller. Quan l'home fou desesperat, anà a trobar el senyor metge i li va dir:

—A la calaixera hi tinc dues unces. Tant si em goreix la Mariagna com si me la mata, per a vostè tenen d'ésser aqueixos quartos.

La muller del pagès se va morir, i, passades que foren algunes setmanes, se presentà a la casa el senyor metge amb el compte de les visites.

—Perdoni, doctor, digué el pagès. ¿Vostè ha matat la Mariagna?

—Jo?... I aral... Què us heu cregut!...

—Està bé!... Tafó, no s'enfutismi!... Jo només li som preguntat. I ara li pregunto: ¿Vostè l'ha guarida?

—Desgraciadament, no.

—Doncs, vatua dell!... Si no l'ha gorida ni me l'ha matada, tal com havíem quedat, li dec pas un xavo, diantre!...—ADELI

DEL TEATRE CATALÀ

II

EN la fulla d'espectacles de *La Veu de Catalunya* corresponent al 11 d'aquest mes, aparegué la llista d'obres que anuncia l'empresa de «Romea» per a la vinenta temporada. Una primera consideració cal fer enfront la llista, que, com diu l'empresa, és la de les estrenes. Les obres que s'hi anuncien són no res menys que 54!!

Ni seguint el funestíssim procediment—implantat pel Sindicat de desdixada memòria—d'estrenar cada

setmana, anunciant el dia mateix d'una estrena la següent (que és una manera com qualsevol altra d'espantar l'èxit) hi ha temps material de que l'empresa compleixi aquesta promesa, que representa la llista d'estrenes, que sembla més feta amb intent d'epatar que amb ganes de complir.

Val la pena de tenir en compte que aquesta és una primera raó, bastant significativa, per a desconfiar de la bona cura i del recte criteri d'una empresa. Si sap que no pot fer aquestes obres, per què les anuncia? O compta amb elles o no hi compta. En el primer cas, ha pecat de lleugeresa i atolondrament; en el segon, pot dir que li *sembla* que hi comptarà; en ambdós ha enganyat al públic.

Però, en fi, ja tenim llista i ben nodrida, per cert. I aquesta fa exclamar a l'amic Sagarra, en l'article de *La Publicidad* que citava l'altre dia: «lo que puede ver de antemano el lector es que en «Romea» existen los viejos y los jóvenes, la comedia y el drama y el poema dramático; que muy pocas empresas contarán con tan surtido programa y que los literatos catalanes ponen todos sus deseos y todas sus esperanzas en que surja vivo y potente nuestro teatro nacional.»

Efectivament: *viejos y jóvenes*, etc. Però no se'm podrà desmentir si dic que, per unes raons o altres, «ni son todos los que están ni están todos los que son». Qualsevol que llegeixi la llista, pot comprovar-ho desseguida. Existeixen omissions ben doloroses. Les d'En Guimerà i Rusiñol, entre altres, són ben sensibles.

«El drama, la comedia, el poema dramático», fa remarcar encertadament En Sagarra, aclarint un punt que no diu la llista. Perfectament. Però—també aquí hi ha però—és indubtable (jo al menys no ho vull dubtar) que l'empresa, és a dir, la direcció de l'empresa, haurà tingut en compte al admetre aquest lloable eclecticisme—drama, comèdia, poema que tenia constituïda una companyia apta i adequada per a acometre'l; o que, contrariament, una vegada admès, haurà format la companyia tenint en compte, al contractar els elements que la constitueixen, la ponderació armònica de les facultats llurs, a fi de que fossin entre tots un orgue capaç de la interpretació d'obres de tan distinta naturalesa. No crec que ningú hagi necessitat de que se li expliqui que aquesta és una llei essencial i fonamental en la bona marxa d'un teatre. Ella regeix en tot, àdhuc, naturalment, en l'admissió de obres o, en altres cassos, en l'elecció de l'autor.

Doncs bé, amics meus: Creieu que la companyia de «Romea» està així constituïda? Sincerament, sense treure a cap dels seus elements la seva valor pròpia, creieu—creu vostè, senyor Giménez, creu vostè, senyor Canals, creu vostè, senyor Fàbregas,—que la companyia de «Romea» està ben constituïda, és prou apta per a representar «drama, comedia, poema dramático»? I no obstant tot això—són paraules d'En Sagarra i de l'empresa—anuncia el cartell de la temporada.

No s'estan veient en aquesta llista de la companyia, a primer cop d'ull, les més llamentables omissions, respectant els mèrits indiscutibles d'alguns noms que en ella s'hi llegeixen? No salta a la vista que no és una companyia per a segons

quines obres? Que dieu? Què en farà d'altres? Ah! Aleshores no calia anunciar-ne tantes. Però, entre totes, ja veureu com se posarà en evidència la migradesa artística de l'empresa, no intentant tan sols la formació d'aqueixa magnífica companyia dúctil i capaç, que pot aplegar-se amb els admirables actors catalans. La limitació de l'actual companyia obligarà, demés d'un treball excessiu, a una confusió lamentable, a un desordre perjudicial, que a tothom serveixi per a tot. I, ai!, massa dolorosa i evident és la conseqüència que d'això se n'ha després. Mal pagat i poc considerat, l'actor emigra o s'entrega al vodevill (no cal citar cassos; ben recent està la deserció *obligatòria*—ningú els hi ha dit res—de la Mercè Vila i d'En Daví), i el públic no troba plaer veient representada inadequadament una obra que exigia una altra interpretació.

L'empresa ha oblidat o no ha sabut complir, doncs, el primer i més elemental dels seus deures: l'acoplament de la companyia a la tasca que li vol fer realitzar.

Al costat d'això, ens trobem amb que «los literatos cata-

AMOR «APRÈS GUERRE»

—Si, com és maca, fos rica, que'n seria de bonica!

lanes ponen todos sus deseos y todas sus esperanzas en que surja vivo y potente nuestro teatro nacional». ¿I no tenen aquests literats, no hem de tenir tots plegats, si verament hem posat en això «todos nuestros deseos y todas nuestras esperanzas», un xic d'exigència, és a dir, no tant: un xic de bona cura en que l'instrument de que ens hem de valdre sigui apte a la fi que volem esmerçar-lo amb la nostra bona voluntat? Perquè és una innoble cosa, un tot vergonyós, acusar, després d'haver callat i passat per totes les culpables negligències, acusar, dic, a la *mala companyia* que ens ha interpretat l'obra. Sovint s'escau ésser una excel·lent companyia que no era, en totes ses parts, adequada al gènere de la obra. Però l'autor havia de veure-ho abans. Caldria que tots ho vegéssim ara, prescindint per un moment de la il·lusió que pugui fer-nos l'estrena de l'obra que tenim al calaix de la taula o en aquell altre calaix—ai, sovint més ermètic—de la imaginació.

Demés, no seré jo el més fluix, el menys apassionat, en defensa de totes les innovacions, de tots els assaigs que representen les benhaurades i cada volta més nombroses ingerències de literats al teatre, però, no creieu que per a la màxima eficàcia ens cal ja anar al menys a un assaig general amb tot?

Mentre així no sia, no portem d'una banda a l'altra el nom del teatre català. Perquè àdhuc i el programa tan *surtido*, aquestes temporades resultaran ésser sempre *surtido variado*, si voleu una mena de *panaché de fiambres*, però el públic se'n anirà a un altre restaurant.

I no vui parlar d'escenografia, perquè, que jo sàpiga, en això encara no ha promès res l'empresa de «Romea», que començo a sospitar que carregada en principi de bones intencions acabarà per fer-nos a tots un flac servei. No sé si es decidirà a fer, en aquest punt, les coses com cal. Tingui en compte que en això—com en altres coses—els catalans som els *amos*, i que quan tingui bones decoracions—que les tindrà si no és massa econòmica—no vulgui estalviar en l'atreç lo gastat en el decorat... Recordo un *Damià de Rocabrunal*

* *

No he volgut amb aquests articles més que reflexar públicament un *estat d'opinió* entre gent de teatres.

Sense que'm lligui cap compromís ni cap interès, he cregut que, malgrat la meua insignificància, estava indicat per a fer-ho.

No altra intenció m'ha mogut que cridar un xic a la reflexió a l'empresa Fàbregas i estimular l'amor de tots vers el nostre teatre. Per això no he volgut entrar en altre gènere de consideracions. No ho faria més que en el cas d'ésser-hi obligat. Abans d'anar-me'n de nou de la meua ciutat, he volgut fer aquest crit d'alarma.

Prenguin tots la bona voluntat.

RAFEL MARQUINA

UN LLIBRE PEL NOI

Un regidor de Barcelona, molt conegut de tothom i molt senyor nostre—no donarem a la publicitat el nom per allò de què el pecat se pot dir i el pecador no—doncs aqueix regidor té un fill de nou anys, un angel de criatura que pel juny va acabar brillantment els estudis de pàrvuls i ara, pel setembre, ha entrat als «superiors» o sigui a la segona ensenyança.

Fins aquí res.

El tot és una altra cosa.

El tot és que l'altre dia el nen va sostindre un diàleg amb son pare, l'il·lustre «edil» del nostre Excel·lentíssim Ajuntament.

Hèu-se'l aquí, el diàleg, rigurosament històric.

El nen—Papà!

El regidor—Què mana, fill?

—M'hauries de comprar una cosa.

—No estem per gastos; ¿que et creus que me'ls regalen a mi els diners, a Cà la Ciutat?...

—Es pel col·legi, papà.

—Pel col·legi?... Veiam, què és?

—Diu el mestre que necessito un llibre.

—Quin llibre?

—Un diccionari enciclopèdic.

—I de què tracta això?

—Diu que és un llibre que s'hi troba tot.

—Que s'hi troba tot?... Ah, home!... acabáramos!...

Diga-li al mestre que ja el tenim!... L'«Anuari-Riera»!...

XARAU

Les delícies de l'istiu

L'ARRIBADA AL POBLE.

EL POBLE I ALTRES DESGRÀCIES

REM a l'anden. Hi erem amb les mosques, amb les acàcies tísiques, amb el quefe brut, amb la cantina i cantiner, i sobre tot amb el sol, amb aquell sol que sembla un càstic, amb aquell sol de fora tan natural, tan veritable, que no et queda més remei que avorrir-lo per a sempre més i desitjar l'ombra perpètua, l'ombra vitalícia.

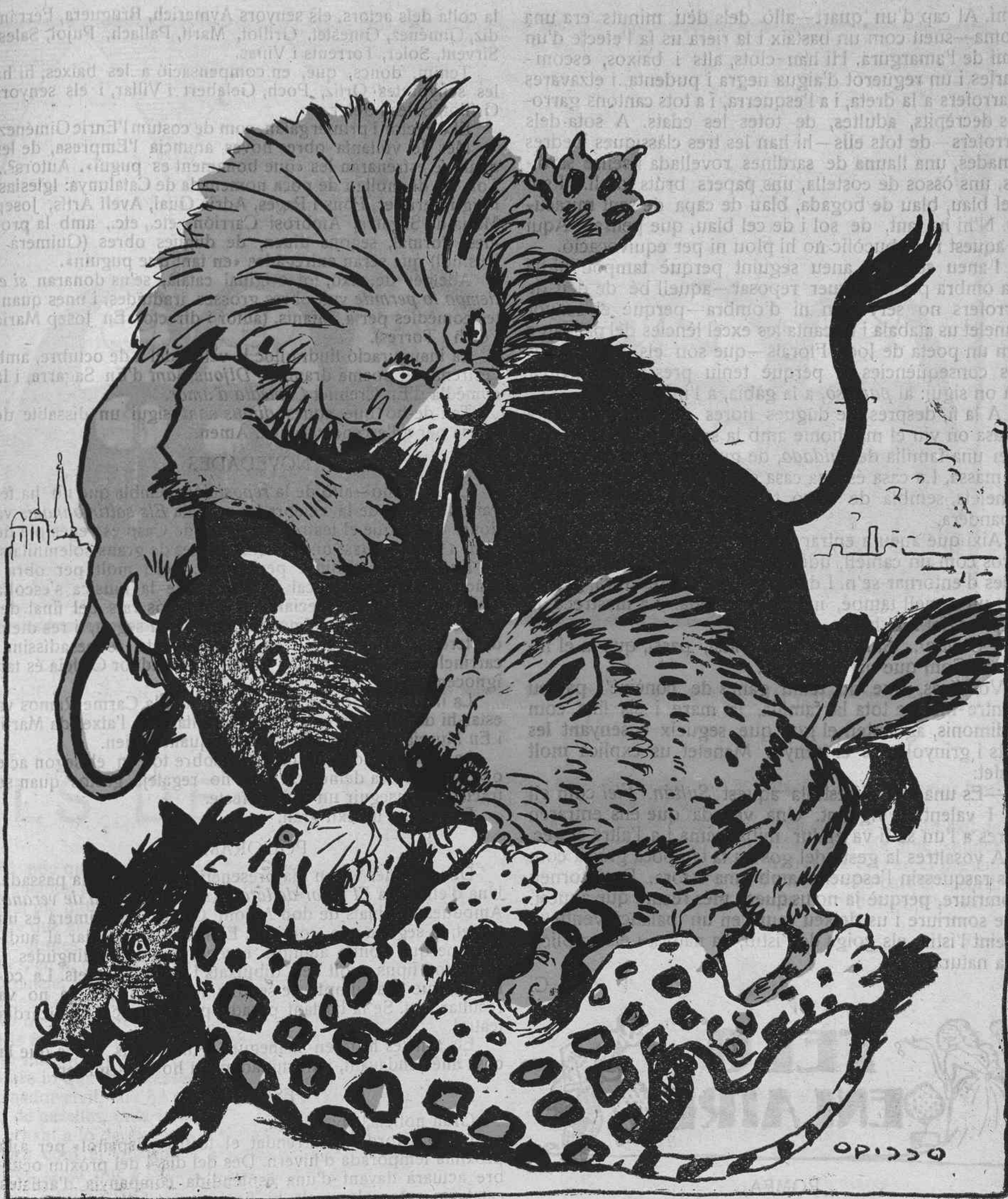
I amb el senyor Manelet, el mal home, que al veure'ns ha somrigut com un butxí, ens ha abraçat etc., etc. Després ha dit:

—Ara, cap a casa! Ja veurà, ja veurà quina delícia. Allò no és una torre, és un *paraiso* sense arbre prohibit, un eden sense cupletistes, un bosc verge dels més verges que corren, un bosc de cançó de Clavé, un bosc amb circumstàncies, amb arbres, amb molça i amb tot lo que ha de tenir un bosc com cal.

A vosaltres no us interessa el bosc, o la torre, o la gàbia, o lo que sigui. Però no teniu més remei que pendre paciència i aguantar el cop. I el senyor Manelet present-vos el maletí us diu:

—Com que és aquí mateix, dèu minuts de camí, agafarem la riera. I abans, per a que es refaci un xic, beurem una copeta d'un aiguardent del país que fa miracles.

Vosaltres que tant us fa agafar la riera com deixar-la estar, i que no creieu en els miracles de l'aiguardent, voleu somriure perquè no sabeu què respondre. Us beveu l'aiguardent que té gust de petroli i empreneu el

LLUITA DE FERES

Aquesta làmina, igual que tot el número, ha passat per la censura governativa

camí. Al cap d'un quart—allò dels deu minuts era una broma—sueu com un bastaix i la riera us fa l'efecte d'un camí de l'amargura. Hi han clots, alts i baixos, escombraries i un reguerot d'aigua negra i pudenta, i etzavares i garrofers a la dreta, i a l'esquerra, i a tots cantons garrofers decrepits, adults, de totes les edats. A sota dels garrofers—de tots ells—hi han les tres clàssiques pedres fumades, una llauna de sardines rovellada i sense sardines, uns ossos de costella, uns papers bruts d'oli... I sol i cel blau, blau de bogada, blau de capa de sant miraculós. N'hi ha tant, de sol i de cel blau, que penseu: Aquí en aquest recó bucòlic no hi plou ni per equivocació.

I aneu seguint, aneu seguint perquè tampoc hi ha una ombra per a poguer reposar—aquell bé de déu de garrofers no serveixen ni d'ombra—perquè el senyor Manelet us atabala i us canta les excel·lències del paisatge com un poeta de Jocs Florals—que són els jocs de pitjors conseqüències—i perquè teniu pressa per arribar allà on sigui: al *paraíso*, a la gàbia, a l'infern.

A la fi, després de dugues hores de camí, arribeu a la casa on viu el mal home amb la seva família, que deu ésser una família de *cuidado*, de guardar-se'n, de no te'n fiis massa. La casa és una casa com totes les dels senyors Manelets, sembla de turró, té jardí, té hort, té glorieta, té bandera.

Així que aneu a entrar us surt a rebre un gos terreny i gros com un camell, udolant d'una manera que fa venir ganes d'entornar-se'n. I darrera el gos la mestreça, grossa com un camell també, inflada, vermella. La mestreça, la *cómplice* del mal home, crida:

—*Sultán!... Sultán!...* Aquí! Passi, passi, que ja el lligarem. Com que no el coneix...

Vosaltres, que no teniu ganes de conèixer-l, passeu a dintre mentre tota la família, la mare i sis fills com sis dimonis, aguanten el gos que segueix ensenyant les dents i grinyolant, i el senyor Manelet us explica molt satisfet:

—Es una bella bestiola aquest *Sultán*. Fiel com ell sol. I valent. I vigilant. Una vegada que ens entraren lladres a l'un se li va endur mitja cama i a l'altre el gec.

A vosaltres la gesta del gos us fa tan poca gràcia com si us rasquessin l'esquena amb una estora. Però torneu a somriure, perquè ja no us queda més recurs que aquest: el de somriure i us deixeu caure en un balancí venturer maleint l'istiu, els goigs de l'istiu, la natura i els suplicis de la natura.

LL. C.

ROMEA

La companyia Montenegro està donant, amb èxit la sèrie de nou únics funcions. Hi ha en ella artistes meritíssims, com la Juana Gil, i presenten bons conjunts. No havent donat cap estrena no cal parlar-ne més.

—S'han publicat ja les llistes de la temporada catalana. El quadre de companyia, si fa o no fa, és com l'any passat, amb les sensibles baixes de la Casals, d'En Mir, En Font, En Bañeras, En Delhóm i alguna altra figura. En el ram de femelles hi haurà les senyores: Arquer, Baró, Fornés, Fremont, Gelabert, Guart, Morera, Ortíz, Poch, Pujó, Villar i Vivó. Formen

la colla dels actors, els senyors Aymerich, Bruguera, Ferrándiz, Giménez, Ginestet, Grillot, Martí, Pallach, Pujol, Sales, Sirvent, Soler, Torrents i Viñas.

Tenim, doncs, que, en compensació a les baixes, hi ha les senyoretas Ortiz, Poch, Gelabert i Villar, i els senyors Grillot, Sales i Soler.

El director i primer galan, com de costum l'Enric Giménez. Més de vuitanta obres noves anuncia l'Empresa, de les quals se estrenaran les «que bonament es pugui». Autors?... Tots els de molta i de poca nomenada de Catalunya: Iglesias, Puig i Ferrater, Pous i Pagés, Adrià Gual, Avell Artís, Josep Maria de Segarra, Ambrosi Carrión, etc., etc., amb la promesa formal, segons diuen, de dugues obres (Guimerà i Rusiñol) que seran entregades «en tant que puguin».

Ademés de això, tot original català, se'ns donaran *si el tiempo lo permite* vuit obres grosses traduïdes, i unes quantes comèdies per a infants, (autor i director En Josep Maria Folch i Torres).

La inauguració tindrà lloc la vetlla del 4 de octubre, amb l'estrena del poema dramàtic *Dijous Sant* d'En Sagarra, i la comèdia d'En Crehuet *Comèdia d'amor*.

Tan-de-bó que aquest *dijous sant* sigui un dissabte de glòria per a l'escena catalana. Amen.

NOVEDADES

El reestreno—allò de la *reposición* sembla que no ha fet gaire forolla—de la celebrada opereta *Els saltimbanquis* va donar lloc a que el teatre del carrer de Casp es vegés ple de gom a gom, i quasi quasi, com els dies de grans solemnitats.

Encara que el llibre perd molt, però molt per obra i gràcia del arranador, cal convenir que la música s'escolta amb molt de gust, especialment el deliciós vals del final del primer acte, així com alguns números del segon, i res diem del tercer perquè res val, en cap concepte: és pesadíssim i carrincló a tot ésser-ho. Ni un conte de l'editor Calleja és tan ignocent!

La interpretació força ajustada, puix la Carme Ramos va estar-hi de primera, en extrem voluntariosa l'aixerida Martí, i En Murcia i En Genovés, fent tot quant sabien.

La presentació molt cuidada sobre tot en el segon acte on l'empresa va demostrar que no regateja gastos quan se tracta d'aconseguir un cop d'efecte.

En resum, un èxit gran.

POLIORAMA

Dos estrenes en un dia presenciarem la setmana passada. Una d'elles era *El amor de luto* i l'altra *Nubecita de verano*. Amòdues originals de don Antoni Calero. La primera és un sàinet; la segona una comèdia. El sàinet va agradar al auditori, perquè conté algunes escenes molt entretingudes i, sobre tot, tipus molt ben dibuixats i molt fresquets. La comèdia, que d'assumpte se sembla molt al sàinet, ja no va resultar tant. Se fa bastant pesada, per la manca de picardia teatral.

Els artistes hi feren mànegues i manegots per a que la cosa anés endavant, i afortunadament ho conseguiren.

ESPAÑOL

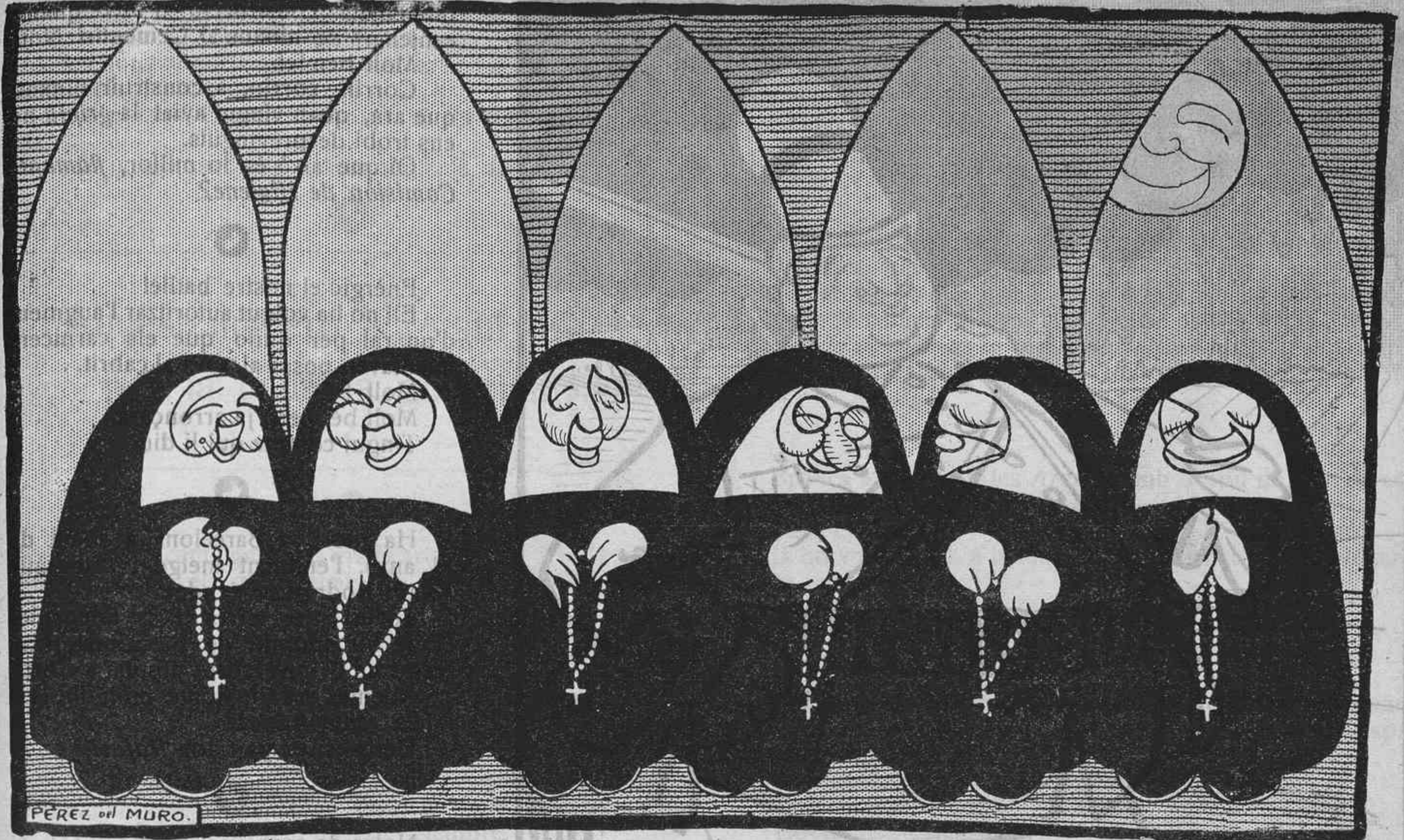
Gran notícia, cavallers!...

L'Elena Jordi ha arrendat el teatre «Español» per a la pròxima temporada d'hivern. Des del dia 4 del pròxim octubre actuarà davant d'una esplèndida companyia d'artistes catalans, entre els quals hi figuren notabilíssimes firmes: l'Assumpció Casals, la Jordi petita, la Faura, En Nolla, En Mir—el gran Mir—En Galceran i En Daroqui.

Això que ja és de sí una gran nova s'ha de fer acompanyar amb una altra novetat sensacional: En Ramon Franqueza, l'antic i popular ex empresari de «Romea» i del «Principal», s'ha encarregat de la direcció administrativa, exercint de representant de l'Empresa.

Se diu que l'obra inaugural serà una traducció catalana de la famosa comèdia *La dame de chez Maxim*, d'En Feydeau.

Els aficionats *vodevillistes* estan d'enhonorabona.

LA PUJA DE LES LLEGUMS

—Gràcies a Déu, hermanas!... Ja era hora que el món apreciés una mica més les mongetes!

ELS DEPORTS

Per poc que sí el camp del *Barcelona* es converteix en el d'Agramante; per si era o no era un goal, quasi s'emporten amarrat un individu a la delega, i lo que hauria estat més terrible que els plebeis van rompre el pacte segellat entre les dugues Juntes.

Mes, en fi, és de preveure que l'incident no tindrà més importància, i que, per ara, no haurem de lamentar conseqüències desagradables per a la pau «europea».

No obstant la freqüència amb que ja venen reproduint-se aquests fets (recordem *Barcelona-Inter*; *Espanyol-Inter*; *Barcelona-Europa*) entre els equips de primera categoria, es pot preveure lo que deurà ésser el proper Campionat. El nostre governador civil, farà bé en no refiar-se d'unes quantes dotzenes de parelles, cada festa.

Tornant a lo de diumenge, el partit fou avorrit i poc entretingut com el precedent; el camp, fet una geladora d'entusiasme, igual que a la casa del davant on s'ho feien sabadellencs i espanyistes; tot plegat una cambra frigorífica. Es cert que la tarda també hi ajudava.

En canvi, els de mar ho desafien tot; fret i aigua. Qui no estigué de raons fou el públic que's retregué d'aquestes oposicions a encostipat.

El *C. N. B.* pot ben apropiat-se aquella frase: Espanya sòc jo.

Organitza un Campionat i en efecte, tots els concorrents i guanyadors resulten ésser-ne sòcis; lo que equival a suposar que no es neda més que en aquest trocet del Mediterrà que va des de l'escollera a la platja Bella; també es pot suposar que arreu ningú s'enteri d'aquests Campionats; també

podria ésser. Resumint, que la festa fou un èxit i major hauria sigut si el dia hi hagués ajudat.

A la nit hi hagué cursa ciclista en el Parc; un bon èxit de taquilla, malgrat la temperatura; doncs allò de que «nunca segundas partes fueron buenas» no resultà cert en el present cas. Se pedalejà de valent i En Llorens fins baixé el record. S'ha de convenir que la gent, devots i no devots, s'hi entusiasma molt; enhorabona.

STOP

VULGARITAT

Aspra vulgaritat, que amb ta alenada enteles de la Vida la hermosura, marcint amb ton alè tota frescura i sols lletjors escampes obstinada, per què, constant, segueixes ma petjada i l'odi que jo't duc ton pas no atura? per què has de tornar cas de tristura la joia que'n mí viu auriolada?

Te trobo arreu; senyal de que tu imperes en aquest món, on lluiten les quimeres i els somnis no's fan mai realitat.

Així, on me giro, m'envolcalles; extens damunt mon ser tes llordes malles, i em quedo, amb lo vulgar, sempre fermat.

FERÈSTEC

EL CAÇADOR

ESQUELLOTS

Terrible sinistre el del *Valbanera*.

Centenars de ignoscents a dins d'un vaixell; vé un *tifón*, un *ciclón*, una *tromba*, o diguin-li com vulguin, i en un obrir i tancar d'ulls... cataplum! la capbussada i cap a sopar amb Sant Pere, donant sopar, de passada, als peixos.

Sort que Nostre Senyor és bona persona, que sinó!...

Per cert, que tenim notícies de que en la espantosa catàstrofe han desaparegut dos notables artistes catalans: En Lluís Blanca, distingit actor que havia fet brillants campanyes de teatre català (interpretador del paper de Ramonet en l'estrena de *L'Auca del Senyor Esteve*) i la excel·lent actriu senyora Llorente que, anys endarrera, havia sigut també una gran figura de l'escena regional.

Ambdós artistes havien fet, plegats, brillantíssimes temporades, i actualment corrien per les terres d'Amèrica cercant glòria i fortuna.

Han trobat... la pau.

Un record piadós per a ells, i pels altres.

S'ha obert una subasta per a la immediata construcció d'uns quants centenars de ninxos al Cementiri Nou. Molt ben fet.

Corrin, corrin, a construir ninxos, que ara, quan vingui aviat la *gripia* no ens trobi desprevinguts.

Oi que això és lo millor, *flamante Comisió de Higiene*?

Enèrgic el nostre batlle!

Ell no ha volgut autoritzar l'augment d'un ral per quilo que els carnicers intentaven posar al xai i al cabrit.

Molt bé.

Molt bé, però ja arrencarà...

Tingui compte qui li diu.

Ha mort, a Barcelona, a l'edat de 74 anys, l'eminent metge i catedràtic doctor Rodríguez Méndez.

Tenia entre altres títols honorífics el de fill adoptiu de Barcelona. Fou rector de l'Universitat i diputat a Corts.

Ademés era un home molt lliberal i dels *republicanots*.

Descansi en pau don *Rafael*.

Notes de casa:

Del president de «Nou Esclat» rebérem una atenta invitació per al Festival anunciat, que degué tenir lloc en son hostatge el dia de la Mercè.

—De la Comissió de Festes de la Plaça del Sol, vint *bonos* per als pobres de la barriada, que s'han repartit degudament.

—De la Junta Executiva de l'Homenatge al Canonge Rodó, una tarja de convit per a l'acte d'inaugurar el monument a aquell bon pastor, solemnitat que es celebrà el dia 24 a la Plaça de l'Església del Clot.

A tots, mercès.

Pobrets!

En espera de millor local, molts dels guàrdies que arribaren a Barcelona han sigut allotjats a les habitacions superiors del Govern civil.

Ja m'ho sabran dir, senyors *cadernerers*.

Ni tots els maüssers ni totes les municions que portin, seran prous per a matar les *xinxes* que habiten en aquells tuguris indecents.

Ja *sus rascareis*, ja, de part de vespres.

Correus-tortugues.

Una carta per l'interior, tirada al buçó de Correus el dia 30 del mes passat va arribar al seu destinatari... abans d'ahir, 24 de setembre.

Ni d'aquí a Manila!

Era una felicitació per a una noia que es deia Ramona.

I menys mal que es va rebre el dia de la Mercè; així va servir per a felicitar a la seva germana que es diu Merceneta.

Puede el barullo de Correos continuar.

La qüestió sanitària de Barcelona ha promogut un animat debat, durant la sessió municipal de la setmana passada.

Total que la Comissió de Sanitat sembla que no ha respost als bons auguris que s'havien fet ni a la confiança depositada pels barcelonins.

Naturalment, els bons auguris se els havien fet ells mateixos.

I ells mateixos sí que n'estan contents, de la pròpia gestió.

Aquest número ha sigut revisat per la censura governativa

Mil quatrecents guàrdies civils arribats de fresc i expressament, seran els encarregats de prestar vigilància pels carrers de Barcelona.

I ara, per aital motiu, Barcelona canviarà de títol.

Així com fins ara en deien la Ciutat dels Comtes, d'ara endavant se'n dirà la Ciutat dels Guàrdies civils.

La senyora donya Junta de Subsistències ens assegura formalment que a Barcelona tindrem farina i patates quan menys per a tot el present mes de setembre.

Déu n'hi doret!

No sé si ho saben que aquest mes se troba ja a les acaballes?

Això ens fa ensumar que el pròxim mes d'octubre serà dels *punyeflers*...

I l'hivern... L'hivern que vé... R. I. P.

En el aeròdrom de Madrid s'han matat dos aviadors més. Allò déu ésser ja un cementiri.

Fa l'efecte de que tots els desenganyats de la vida hagin trobat ja la solució al problema de les subsistències.

Res de *brownings* ni sulfumants. Cap a Madrid, i un vol per damunt de Cuatro Vientos.

Bronca altre cop a les Arenas amb motiu de la mala qualitat dels braus.

Mala qualitat?

Ja ho veuen!... I a la taula de la carniceria ens els faran pagar per bons.

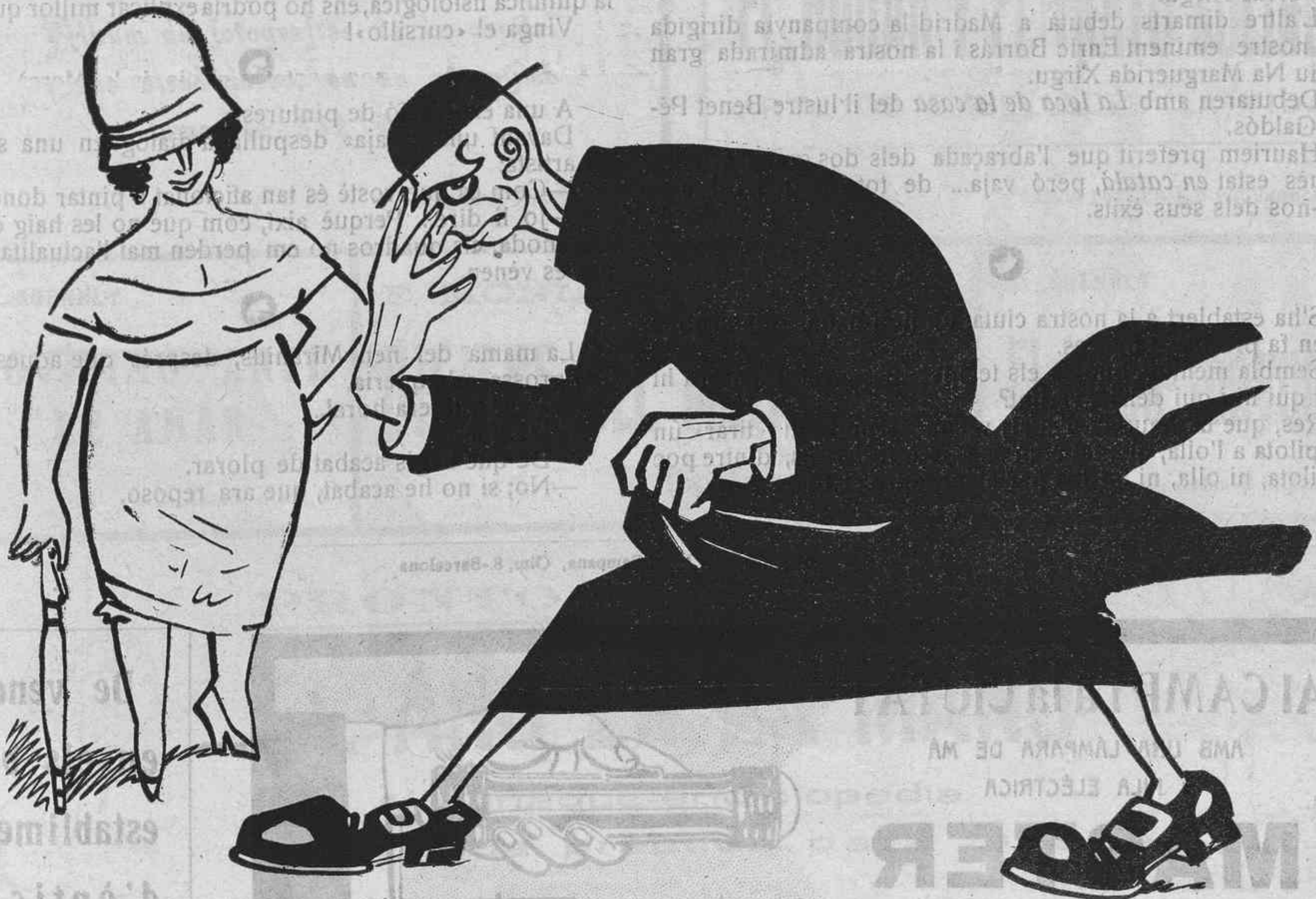
Llegeixo:

Ahir fou greument atropellada una pobre dona de setanta anys per un auto guiat per un subjecte que estava fent l'aprenentatge de chauffeur.

Aprenent... i ja esclafa una dona?

Què esperen a donar-li el títol?

Doctorat!... Doctorat!...

LA TENTACIÓ

—Verge dels Desamparats!
Madona dels afligits!
I d'aixó en diuen vestits?
Val més dir-ne «despullats».

Aquesta sí que és bona!
Els cafeters apugen el preu dels cafès i demés consumacions, i an els dependents no els hi apugen el sou.

Naturalment, els dependents han fet molt bé de desemascarar als respectius burgesos, denunciant al públic la malifeta dels espavilats propietaris de cafès i recomanant-los-hi que no's deixin ensarronar.

Quins xafagots, aquests dies!...

Vinga mullader, que semblava que donaven l'aigua per l'amor de Déu.

Respecte aquest tema se'ns ha escapat de donar a En *Picarol* un dibuix per a la primera plana:

En Gual amb un gran paraigües vermell dialogant amb Sant Pere, l'espiter celestial.

En Gual podria dir: Mestre, ara sí que l'heu errada!... No veieu que enguany no fem festes, a Barcelona!...

El doctor Carulla tindrà d'ara endavant el títol de marquès de Carulla.

De manera que ara, de cop i volta, al senyor rector de l'Universitat la sang se li ha tornat blava?...

Ell, que com a home de ciència deu conèixer les combinacions misterioses de

la química fisiològica, ens ho podria explicar millor que ningú.
Vinga el «cursillo»!

A una exposició de pintures.

Davant una «maja» despullada dialoguen una senyora i un artista:

—Com és que vostè és tan aficionat a pintar dones nues?

—Jo li diré... Perquè així, com que no les haig de vestir a la moda, els quadros no em perden mai l'actualitat i sempre es vènen.

La mamà del nen Miranius, després que aquest ha fet una grossa rebequeria.

—Vaja!... Ja era horal!...

—De què?

—De que hagi acabat de plorar.

—No; si no he acabat, que ara reposo.

Borrás-Xirgu.

L'altre dimarts debutà a Madrid la companyia dirigida pel nostre eminent Enric Borrás i la nostra admirada gran actriu Na Marguerida Xirgu.

Debutaren amb *La loca de la casa* del il·lustre Benet Pérez Galdós.

Hauriem preferit que l'abraçada dels dos grans artistes ag uès estat *en català*, però vaja... de tots modes, cal alegrar -nos dels seus èxits.

S'ha establert a la nostra ciutat un nou banc, que segons diuen fa préstecs i fiances.

Sembla mentida que en els temps que correm encara hi hagi qui fii i qui deixi... veritat?

Res, que hi haurem d'anar; veiam si podrem «tirar» un dia pilota a l'olla, que tal com se posen les coses, dintre poc ni pilota, ni olla, ni mistos per a encendre el foc.

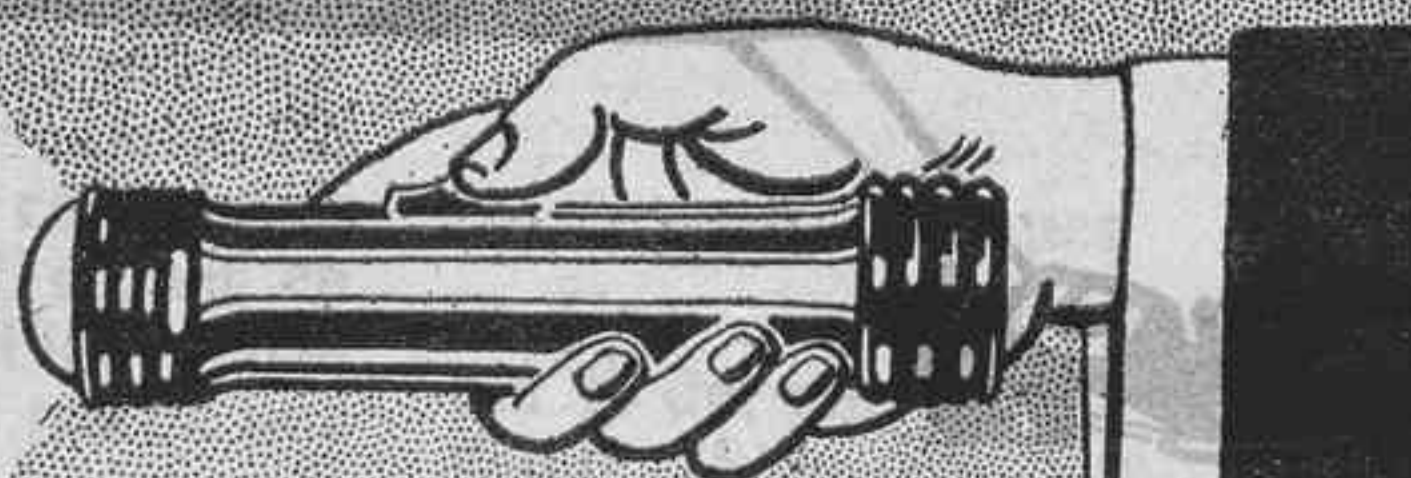
Impremta L'Esquella i La Campana, Olm, 8.-Barcelona

Al CAMP i a la CIUTAT

AMB UNA LÁMPARA DE MÁ
I PILA ELÉCTRICA

MASTER

TINDREU LLUM BLANCA I PERMANENT
A TOT ARREU

EXCLUSIVAS
LOT
MÁRCA REGISTRADA

De venda
en els bons
establiments
d'òptica i
electricitat

Nova edició

DICCIONARI

Català-Castellà & Castellà-Català

per A. ROVIRA I VIRGILI

COMPOST EN PRESENCIA DELS DICCIONARIS PUBLICATS FINS AL DIA I DE LES PRINCIPALS OBRES LITERÀRIES I FILOLÒGIQUES CATALANES, ESPECIALMENT LES D'EN POMPEU FABRA, I ENRIQUIT AMB ALGUNS MILERS DE MOTS QUE ENCARA NO S'HAVIEN CATALOGAT

Un tom relligat al pergami

Preu: **12 pessetes**

Barcelona a la vista

Album de fotografias de la capital
y sus alrededores, en un magnífico
tomo de 352 vistas

PESETAS 12

LAURA GARCÍA DE GINER

EL HOGAR Y EL TRATO SOCIAL

ARTE DE EMBELLECCER LA VIDA

Un tomo 8.º

Ptas. 4 rústica y 5 encuadernado

Dr. KOENHLY

NOVÍSIMO ARTE DE AMAR

Un tomo, ptas. 3

F. MONLAN

HIGIENE DEL MATRIMONIO

Un tomo tela, ptas. 8

Dr. KOENHLY

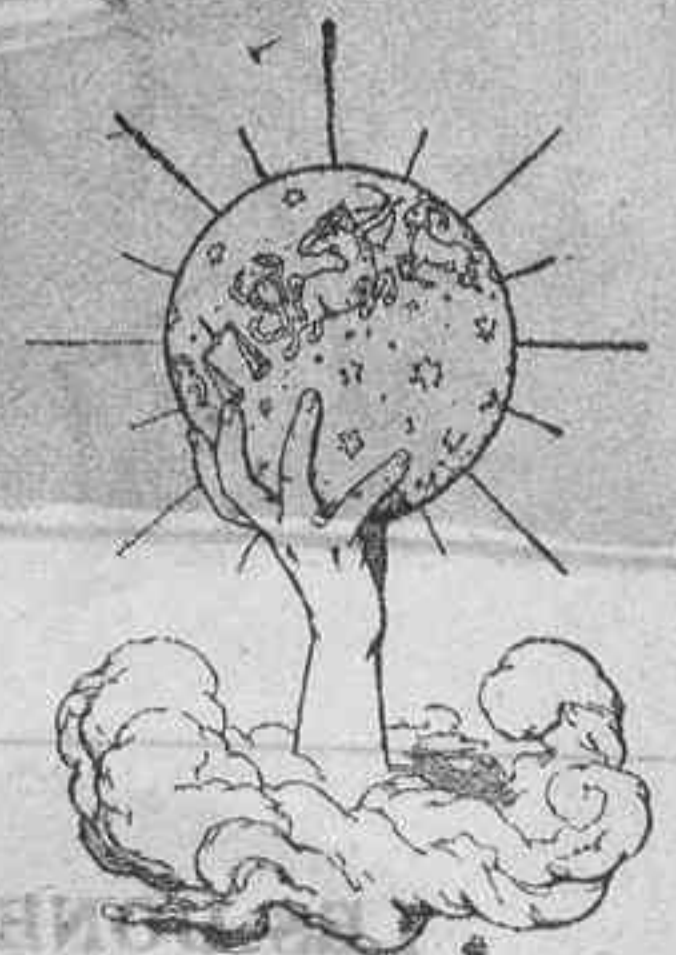
El lecho conyugal

Un tomo 8.º, ptas. 3

PRONTO

EL AÑO EN LA MANO

Almanaque-enciclopedia
de la vida práctica para 1920

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebra a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios, si no's remet, además, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

LES DONES TINDRAN VOT

—Compañeras: **Primer, els vots a l'urna; després, les patates a l'olla.**